

VZPOSTAVLJENI DIPLOMATSKI ODNOSI MED FRANCIJO IN KOMUNISTIČNO KITAJSKO

ZAKAJ JE DE GAULLE PRIZNAL VLADO V PEKINGU?

**Ta korak je načelno pravilen - ugotavlja francoski tisk - a je
v sedanjem trenutku neprimeren - Kakšne bodo posledice**

Najpomembnejši dogodek v mednarodni politiki je ta teden prav gotovo sklep Francije in komunistične Kitajske, da si izmenjata veleposlanika in tako navežeta redne medsebojne diplomatske odnose. Dogodek je bil sicer napovedan, a je kljub temu sprožil po vsem svetu vrsto najrazličnejših komentarjev ter utegne imeti tudi določene politične posledice.

Za Francijo kot tudi za vrsto drugih držav komunistična Kitajska doslej uradno sploh ni obstajala. Mnoge države namreč ne priznavajo zakonitosti njene vlade. Omeniti pa je treba, da v samem zahodnem taboru ni bilo doslej enotnega stališča o tem vprašanju. Tako že imajo izmed držav — članic Atlantskega pakta redne diplomatske stike s komunistično Kitajsko Velika Britanija, Danska, Nizozemska in Norveška. Kljub temu je zadnja De Gaullova gesta povzročila v zahodnih krogih precejšnje nezadovoljstvo in tudi določeno mero razburjenosti.

Večina francoskega tiska ob vzpostavitvi rednih diplomatskih odnosov s Kitajsko pa poudarja, da je De Gaullovo stališče načelno pravilno, češ da je izven stvarnosti, kdor noče priznavati obstoja vlade, ki že 15 let ima polno oblast nad ozemljem, na katerem prebiva skoraj četrtina vsega človeštva. (Na ozemlju komunistične Kitajske živi skoraj 700 milijonov ljudi, njih število pa vsako leto narašča za 14 milijonov). Tudi tisti francoski tisk, ki se ne strinja z De Gaullovo politiko, priznava načelno pravilnost zadnjega vladnega ukrepa, a hkrati ugotavlja, da čas in okoliščine niso bile primerne za takšen korak.

MNENJE AMERIKE

Znano je, da se priznanju komunistične Kitajske najbolj protivi Amerika. Njena vlada je te dni ponovno obrazložila razloge, zaradi katerih noče imeti uradnih stikov s kitajskimi komunisti. »Francoski vladni smo že večkrat pojasnili razloge — pravi zadnja izjava ameriške vlade — zaradi katerih menimo, da francoski korak ni na pravem mestu, zlasti v sedanjem trenutku, ko kitajski komunisti z vso vmeno podpihujejo k napadalni in prevratniški dejavnosti v jugovzhodni Aziji in drugod.« Amerikanci se torej zanimajo predvsem za usodo nekomunističnih držav na azijskem kontinentu in teh držav ne marajo prepustiti na milost in nemilost kitajskemu orjaku. »ZDA nameravajo — nadaljuje že o-

menjena izjava — spoštovati vse obveznosti, ki so jih prevzele do nacionalistične Kitajske, do vietnamske vlade in do ostalih prizadetih vlad. Vse to pa zaradi skupnega cilja, ki je: preprečiti nove napade, napadavcem jemati pogum in s tem koristiti stvari miru.«

IZJAVA IZ BONNA

Toda očitno je, da se De Gaulle ne meni za te ameriške skrbi, čeprav je treba priznati, da niso brez kakršnekoli osnove. S svojo pozornost vzbujajočo gesto je hotel ponovno dokazati neodvisnost Francije v zunanji politiki, ter hkrati potrdil, da ne mara opustiti prizadevanj za uveljavljenje lastnega koncepta o reševanju odprtih mednarodnih vprašanj. Zanimivo je, da se francoska vlada ni pred priznanjem komunistične Kitajske posvetovala niti z Zahodno Nemčijo, čeprav bi na osnovi francosko-nemške pogodbe morala to napraviti. Bonnška vlada je ob tej priložnosti izjavila, da bi ji bilo zelo všeč, če bi se zadnji francoski ukrep pravočasno proučil v okviru zahodnih organizacij, češ da ji je izmed vseh stvari najbolj pri srcu enotnost Zahoda.

KOMENTAR MOSKVE

Vzpostavitev francosko - kitajskih diplomatskih odnosov so v Moskvi vzeli na znanje z zadržanim zadovoljstvom. »Sovjetska zveza — je napisal vplivni moskovski dnevnik — odločno podpira razvoj sodelovanja med vsemi državami, ker to koristi in krepi mir. De Gaullov ukrep je stvaren in bi moral vplivati na francosko vlado, da bi pomagala poiskati rešitev tudi za ostala

mednarodna vprašanja.« Precej zanimiv komentar pa so prebrali na radiu v Pragi, ki je sicer tudi pozitivno ocenil nov dogodek, vendar se hkrati takole vprašal: »Simpatije med Francozi in Kitajci niso morda nastale v trenutku, ko sta obe vladi zavzeli enako stališče do moskovskega sporazuma o delni prepovedi atomskih poskusov? Vprašamo se tudi lahko, ali ne namešča De Gaulle izkoristiti določena nesoglasja, ki so nastala med Kitajci in drugimi socialističnimi državami?«

Upravičene bi bile še druge pripombe, saj se vendar dogaja, da kitajski komunisti navezujejo vsestranske stike s kapitalističnimi državami, v isti sapi pa očitajo Sovjetom in drugim evropskim komunističnim državam, da popuščajo pred kapitalisti, če si prizadevajo, da bi med dvema taboroma prišlo do mirnega sožitja.

S tem da je Francija priznala komunistično Kitajsko, je izzvala ostre proteste predvsem Čankajšekove vlade, ki še vedno hoče veljati za edino zakonito predstavnico celotne Kitajske, čeprav je njena suverenost omejena le na otok Formozo ali Taivan s približno 10 milijoni prebivalcev. V Peking so v nekem uradnem komentarju poudarili, da je Francija z vzpostavitvijo diplomatskih odnosov s komunistično Kitajsko hkrati priznala vlado v Pekingu za edino zakonito predstavnico vse Kitajske s Formozo vred. Francoska vlada je takšno stališče sicer zavrnila, a zadeva se bo na vsak način morala razčistiti. Doslej pa Čankajšekova vlada še ni pretrgala diplomatskih odnosov s Francijo.

Možnosti trgovine s Pekingom

Medtem ko politiki te dni obsežno razpravljajo o francoskem priznanju komunistične Kitajske, proučujejo gospodarski krogi trgovinske stike s to državo. Gospodarstveniki se zlasti sprašujejo, kakšne so dejanske možnosti trgovine s Pekingom.

Neki londonski gospodarski list meni, da so precejšnje možnosti za kupčije v kemični stroki, ker Kitajci nujno potrebujejo umetna gnojila za olajšanje kmetijske krize. Kitajci so se kot Sovjeti naučili, da morajo opustiti previsoko leteče načrte o proizvodnji ter zunanjo trgovino porazdeliti na več zahodnih držav.

Tako je Peking zadnje mesce podpisal vrsto pogodb za nakup celih kemičnih obratov. Kupil je tovarne za 30 milijonov fun-

tov šterlingov, in sicer tri v Italiji, dve na Japonskem ter po eno v Veliki Britaniji in na Nizozemskem. Luksuzni hoteli v Hong Kongu so sedež novih trgovinskih pogajanj med kitajskimi komunisti in demokratičnimi državami. Z Japonci se zdaj pogajajo za tovarno vinylona v znesku 7 milijonov funtov šterlingov, z avstrijsko družbo Vöest o jeklarni za proizvodnjo 750 tisoč ton jekla na leto ter s Švedi za dobavo papirnic. Poleg tega imajo Kitajci pogajanja z Nemci in Angleži.

Tri tovarne, katere je prodala Kitajcem italijanska družba Montecatini za 7 milijonov funtov šterlingov, bodo z letom 1964-65 proizvajale letno 300 tisoč ton nitratov.

(Nadaljevanje na 2. strani)

RADIO TRST A

• NEDELJA, 2. februarja, ob: 9.00 Kmetijska oddaja; 9.30 O vincu zapojmo; 10.00 Prenos sv. maše iz stolnice Sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Otok zakladov« (Robert Louis Stevenson - Pavel Holecšek - Joško Lukeš), igrajo člani RO; 12.00 Slovenska nabožna pesem; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj... Odmevi tedna v naši deželi; 14.30 Sedem dni v svetu; 14.45 Karakteristični ansamblji; 15.30 Radijska novela — Ksaver Meško: »V koroških gorah«; 18.30 Kino, včeraj in danes; 20.30 Iz slovenske folklorne — Niko Kuret: Ljudstvo baja, ljudstvo poje: »Ljudske ženitovanske pesmi«; 21.00 Vabilo na ples.

• PONEDELJEK, 3. februarja, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Iz slovenske folklorne — Niko Kuret: Ljudstvo baja, ljudstvo poje: »Ljudske ženitovanske pesmi«; 18.00 Glasovi iz narave (Tone Penko); 18.30 Koncert »Camerata Musicale Triestina«; 19.15 Radijska univerza: »Se o posredni in neposredni demokraciji«; 19.30 Z drugega mednarodnega zborovskega natečaja »Cesare Augusto Seghizzi«; Zbor »Hraste« iz Doberdoba, ki ga vodi Adela Ferletič in Zbor »Arturo Zardini« iz Rizzija, ki ga vodi Silvio Medecossi; 21.00 Georg Friedrich Händel: »Roselinda«, opera v treh dejanjih.

• TOREK, 4. februarja, ob: 11.45 Ameriški odmevi; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Italijanščina po radiju; 18.30 Sodobna italijanska glasba; 19.15 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 20.30 Večer s Haroldom Smartom, Lucianom Sangiorgijem in Frankiejem Avalonom; 21.00 Pregled italijanske dramatike (J. Tavčar in J. Peterlin); 21.50 Slovenski solisti — Pianist Gojmir Demšar, Fortunat Pitnarič: Fantazija — Andante cantabile, Marij Kogoj: Andantino cantabile, Veselin Stojanov: Kalinkine sanje — Ples.

• SREDA, 5. februarja, ob: 11.45 Jugoslovanski pevci in orkestri; 12.15 Brali smo za vas; 13.30 Pol stoletja melodij; 18.00 Znanstveni leksikon; 18.30 Nove plošče resne glasbe; 19.00 Pevski zbori Julijske krajine in Furlanije; 19.15 Higiena in zdravje; 21.00 Simfonični koncert. Približno ob 22.00 Knjižne novosti — Josip Tavčar: »Oreste Del Buono in njegov roman „Ne vivere ne morire“«.

• CETRTEK, 6. februarja, ob: 11.45 Glasbeno potovanje po Evropi; 12.15 Po društvih in krožkih: »Orkester Miramar« (S. Martelanc); 18.00 Italijanščina po radiju; 18.30 Solistični koncert; 19.15 Lepo pisanje, vzori in zgledi mladega rodu (Janko Jež); 21.00 »Boter Andraž«, komedija v treh dejanjih, (Marin Držić - Marko Fotes - Mirko Rupel), igrajo člani Slovenskega gledališča v Trstu; 22.50 Sodobna glasba.

• PETEK, 7. februarja, ob: 11.45 Mali ansamblji; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Bilo je nekoč... Venec pravljice, pripovedk, legend, »Začarana košuta« (Jurij Slama); 18.30 Solisti Julijske krajine in Furlanije: Flavist Miloš Pahor in Kvartet Simini; 19.15 Radijska univerza — Aroldo De Tivoli: Električna: »Količina elektrike«; 19.30 Z drugega mednarodnega zborovskega natečaja »Cesare Augusto Seghizzi«; Zbor »Giuseppe Schiff iz Chioprisa in Zbor »Svoboda« iz Kopra; 20.30 Gospodarstvo in delo (E. Vršaj); 21.00 Koncert operne glasbe. Približno ob 21.30 Znanost in tehnika — Frank Fink: »Novi materiali za jutrišnji svet«.

• SOBOTA, 8. februarja, ob: 11.45 Naš juke-box; 12.15 Zimski turistični razgledi; 14.40 Trio Los Paraguayos; 15.30 »Visoka pesem«, igra v petih dejanjih (Ilka Vašte - Mirko Javornik), igrajo člani RO; 17.20 II. Vatikanski koncil; 18.00 Poglavlja iz zgodovine slovenske književnosti — Vinko Beličič: »Od Tomaža Hrena do Matije Kasteleca«; 19.15 »Ob Prešernovem dnevu« — poje baritonist Marjan Kos (Jože Peterlin); 20.45 Zbor »Vinko Vodopivec«, ki ga vodi Brane Demšar; 21.00 Za smeh in dobro voljo (Danilo Lovrečič); 21.30 Vabilo na ples.

TEDENSKI KOLEDARČEK

1. februarja, nedelja: Svečnica, Marija
3. februarja, ponedeljek: Blaž, Blaženka
4. februarja, torek: Bojana, Andrej
5. februarja, sredo: Agata, Anda
6. februarja, četrtek: Dora, Dorislava
7. februarja, petek: Ksenija, Neda
8. februarja, sobota: Jančez, Vanek

Trst in trgovina z Afriko

Pristojni gospodarski krogi nadaljujejo prizadevanja za čimprejšnjo odobritev načrta o pristaniški ustanovi v Trstu ter za povečanje pristaniškega prometa.

Pri tržaški Trgovinski zbornici bo 3. februarja sestanek med predstavniki češko-slovaške družbe Čehofrat ter Javnih skladišč. Razpravljali bodo o sporazumu za letošnji tranzitni promet. Za zveze med Jadrantom in Južno Afriko bodo v kratkem dodelili še eno ladjo, tako da bo 14 odhodov na leto ali vsakih 26 dni. O okrepitvi stikov z Južno Afriko so obširno razpravljali, ko je bil v Trstu trgovinski ataše poslaništva v Rimu. Posebno pozornost so posvetili možnostim, katere nudi Trst za razvoj gospodarskih odnosov Južne Afrike z Italijo ter s Srednjo Evropo. Letos bo Južna Afrika odprla informacijski urad na tržaškem velesejmu.

Konzul Kameruna v Trstu dr. Hesse je med drugim izjavil, da se ta država zanima za tržaško luko in velesejem. Kamerun se je skupaj z raznimi drugimi afriškimi državami pridružil Evropskemu skupnemu tržišču ter izvažajo predvsem kolonialno blago: kavo, kakao, bombaž, banane, ananas, gumi, oljna semena in tropski les. V prvih 11 mescih lani je prispelo v Trst 1.425 ton eksotičnega lesa iz Kameruna. Zaradi teh izvoznih značilnosti in geopolitičnega položaja Trsta je Kamerun izbral tržaški velesejem kot prvo mednarodno razstavo, na kateri je sodeloval po doseg neodvisnosti. Sodeloval bo tudi na letošnjem tržaškem sejmu ter bo to 5. njegova udeležba.

NOVI KONZUL V KOPRU

V Kopru je prišlo te dni do zamenjave italijanskega generalnega konzula. Dosednji dr. Guido Zecchin je bil na tem mestu od leta 1956. Odpoklicali so ga na službovanje v zunanje ministrstvo v Rimu. Njegove posle je že prevzel novi generalni konzul, ki je bil doslej svetnik italijanskega poslaništva v Bagdadu.

ŽE IMENOVAN NOVI APOSTOLSKI ADMINISTRATOR?

Iz Rima je dospela vest, da je sv. stolica baje že imenovala novega apostolskega administratorja jugoslovanskega dela goriske nadškofije. Naslednik msgr. dr. Mihaela Toroša, ki je umrl v Novi Gorici konec prejšnjega mesca, je baje sedanji župnik in prošt v Kopru g. Leopold Jurca.

DRUŠTVO PEŠCEV

Na Dunaju so ustanovili pred nekaj tedni društvo pešcev. Organizacija ima namen varovati življenje, varnost in koristi tistih ljudi, ki po mestu še hodijo peš. Mesečni prispevek za člane znaša 75 lir. Z dodatkom drugih 165 lir so člani zavarovani proti vsem nezgodam na cesti. Zavarovalnica jamči članom za nezgode v višini do 14 milijonov lir. V slučaju zavarovančeve smrti dobe njegovi družinski člani polovico te vsote.

Organizacija pešcev ima pa tudi namen buditi smisel za pešhojo in se boriti proti nesmiselni uporabi vozil tudi za pot »okrog vogla« ali pa za vožnjo z avtom na krajše nedeljske izlete. Kaj podobnega bi utegnili koristiti tudi pri nas, ko je nedeljski sprehajalec postal že redko čudo spričo bogatih, pa tudi revnih avtomobilistov.

V DUHU BRATSTVA

Srečanje med papežem Pavlom VI. in pravoslavnim carigradskim patriarhom Athenagorasom v Jeruzalemu ima vedno večji odmev. V prvi polovici tega meseca je poslal predsednik Johnson posebno pismo patriarhu. V njem izraža globoko ginjenost vseh ameriških državljanov brez razlike vere spričo sijajnega vzgleda bratstva in edinstva, katerega sta dala vsem narodom oba verska poglavarja.

Athenagoras mu je 17. januarja odgovoril, da je še vedno pod močnim vtisom tistega srečanja, ki je izzvalo v večini sveta tolikšno pritrdjevanje.

LITURGIČNE ODREDBE

Nekatere liturgične odredbe, katere je sprejel vatikanski cerkveni zbor, se bodo začele izvajati v najkrajšem času. Papež je izdal ukaz »Motu proprio«, da se mora jo uvesti od 16. februarja dalje med vse nedeljske in praznične maše tudi pridige in branje iz evangelijev.

Ce se obhaja poroka izven maše, bo duhovnik dolžan prebrati tudi evangelij in imeti kratek nagovor. Mnoge liturgične spremembe, ki so bile v načelu sprejete, se bodo začele polagoma upeljevati. V ta namen je papež ustanovil posebno komisijo, ki bo praktično izvedla splošna načela o liturgiji.

NOVI TAJNIK

Za novega glavnega tajnika Kršč. demokracije je bil izvoljen poslanec Mariano Rumor. Dosednji tajnik Aldo Moro je odstopil, ker je postal predsednik vlade. Poslanec Rumor ima 49 let in je rojen v Vicenzi. Po poklicu je srednješolski profesor.

NI ZANIMANJA

Kot drugod po Evropi, tako se je zvišala lansko leto življenjska raven tudi v Italiji. Izboljšanje, katerega je bil deležen tudi srednji stan, pa ni izkazalo večje uporabe kulturnih dobrin, povečali pa so se izdatki za materialne užitke.

Italijanski državljan je lani potrošil povprečno za knjige le 400 lir. Izdatki za kino pa so znašali 2600 lir na osebo, za televizijo 1100 lir in za plesne zabave 600 lir. Precejšnje vsote pa izdajajo Italijani za ilustrirane tednike.

Zakaj je De Gaulle priznal vlado v Peking?

(Nadaljevanje s 1. strani)

K temu je treba dodati še pogodbo ENI-ja z dne 19. decembra lani o petrolejskih čistilnicah v Hong Kongu ter o obratih za plastične snovi.

Francoski zavod za raziskovanje javnega mnjenja je ugotovil, da je 58% Francozov naklonjenih obsežnim gospodarskim stikom s komunistično Kitajsko. Vendar list Frankfurter Allgemeine meni, da so za to le omejene možnosti. Kitajci imajo velik primanjkljaj v trgovini s Francijo. Francoski izvoz v Kitajsko se je v zadnjih treh letih povečal za 180 milijonov novih frankov, medtem se je kitajski izvoz dvignil le od 78 na 100 milijonov. Tri četrtine francoskega izvoza pa so odpadle na žito.

Iz tega bi izhajalo, da je De Gaulle priznal Peking iz izrazito političnih, ne pa toliko iz gospodarskih razlogov.

Natečaj za izvirna radijska dramska dela

RAI — Italijanska Radiotelevizija razpisuje natečaj za izvirna radijska dramska dela v slovenskem jeziku z namenom, da dobi nove in približa dramatikam že znane avtorje.

Za natečaj velja naslednji pravilnik:

Čl. 1. POGOJI UDELEŽBE — a) Natečaja se lahko udeležijo samo slovenski avtorji, ki stalno bivajo v Italiji. Izključeni so stalni in začasni uslužbenci in svetovavci RAI — Italijanske Radiotelevizije; b) Predložena dela morajo oblikovno in vsebinsko ustrezati radiofonskim zahtevam in trajati od 40 do 70 minut; c) Predložena dela morajo biti napisana v slovenskem jeziku, izvirna, neobjavljena in neizvedena.

Čl. 2. NACIN UDELEŽBE — a) Udeleženci natečaja morajo poslati, na način in v roku kot je to določeno v naslednji točki b), šest izvodov natečajnega dela, jasno in čitljivo natipkanih, označenih z geslom ali psevdonimom, brez kakršnegakoli znamenja, po katerem bi mogli spoznati avtorja. Geslo ali psevdonim mora biti natipkan tudi na posebni kuverti, v kateri naj bo list s podatki o avtorju in njegovem bivališču. Kuverta mora biti zaprta z voskom brez pečata; b) Natečajna dela je treba poslati na naslednji naslov: **RAI — Radiotelevisione Italiana, Tajništvo natečaja za izvirna radijska dramska dela v slovenskem jeziku, Piazza Oberdan 5 — Trst**, in sicer: s priporočeno pošiljko, ki jo je treba oddati na pošti najkasneje do 15. aprila 1964. Poštni pečat bo dokazoval datum odpošiljatve; c) Če bi se kak avtor udeležil natečaja z več deli, mora biti vsako delo označeno z različnim geslom ali psevdonimom in odposlano kot samostojna pošiljka; d) Odposlani teksti udeležencem natečaja ne bodo vrnjeni.

Čl. 3. OCENJEVALNA KOMISIJA — Predložena dela bo ocenila in nagrade iz čl. 4 bo dodelila posebna petčlanska komisija, ki jo imenuje RAI in proti sestavi katere ni priziva.

Čl. 4. VIŠINA NAGRAD — Za natečaj so določene naslednje nagrade:

- L. 200.000 (dve sto tisoč) za prvonagrajeno delo,
- L. 150.000 (sto petdeset tisoč) za drugonagrajeno delo,
- L. 100.000 (sto tisoč) za tretjenagrajeno delo.

Čl. 5. IZVEDBA IN PROGRAMIRANJE DEL — a) Nagrajena dela bo Radio Trst A oddajal v dnevih, za katere si RAI pridržuje pravico, da jih določi v skladu s svojimi programskimi potrebami;

b) RAI si nadalje pridržuje pravico, da lahko vključi v svoje sporede tudi tista dela, ki jih komisija posebej priporoči; c) RAI si pridržuje pravico, da sme zahtevati od avtorjev nagrajenih ali priporočenih del vse tiste spremembe, ki bi se mu po njegovem nepriznivnem mnenju zdele potrebne za radijsko izvedbo. Če avtor tem zahtevam ne ugodi, se njegovo delo lahko črta s sporeda; d) Za dela, ki jih bo RAI uporabil, bodo avtorji prejeli honorar po tarifi za dramska dela veljavni na Radiu Trst A v času oddaje.

Čl. 6. — Za natečaj ne pridejo v poštev tista dela, katerih avtorji se ne bodo povsem držali predpisov tega pravilnika.

Čl. 7. — Vsa sporočila o natečaju bodo objavljena v »Radiocorriere-TV«, po Radiu Trst A in v tržaškem in goriškem tisku.

Čl. 8. — Predpostavlja se, da vsi udeleženci natečaja poznajo in v celoti sprejmejo ta pravilnik.

OCENJEVALNA KOMISIJA

Za oceno del, ki bodo sodelovala na natečaju za izvirna radijska dramska dela v slovenskem jeziku, ki ga je razpisala RAI — Radiotelevisione Italiana, je v smislu čl. 3 natečajnega pravilnika imenovana petčlanska komisija, katero sestavljajo: dr. Zorko Harej, prof. Martin Jevnikar, prof. Jože Peterlin, Modest Sancin in dr. Lojze Škerl. Poverjeni profesor stolice za slovenščino na padovanski univerzi in kritik prof. Martin Jevnikar je imenovan za predsednika komisije, funkcionar radijske postaje Trst A dr. Zorko Harej pa za tajnika komisije, oba s polno glasovalno pravico.

—0—

SARTROVA AVTOBIOGRAFIJA

V Parizu je izšla avtobiografija Jeana Paula Sartrea pod naslovom »Les mots« (Besede). Knjiga ima okrog dvesto strani.

Erhardov obisk

V torek se je končal uradni obisk zahodnonemškega kanclerja Erharda v Rimu. O razgovorih je bilo izdano uradno poročilo, ki poudarja enotno g'edanje obeh držav na glavna vprašanja mednarodne politike. Obe republiki težita po utrditvi evropske in atlantske skupnosti v tesni zve-

zi tudi z Anglijo in Francijo. Poročilo nadaljuje, da je potrebno še nadalje iskati stikov z Vzhodom, da se doseže splošni svetovni mir. Do izraza je prišla tudi težnja po združitvi vsega nemškega naroda.

Italija in Zahodna Nemčija sta se tudi sporazumeli, da se bodo ustanovile 3 mešane komisije. Prva bo imela skrb za ugodno rešitev vseh obojestranskih odnosov; druga bo obravnavala vprašanje italijanskih delavcev v Nemčiji; tretja se bo pa trudila za poglobljanje kulturnih odnosov med obema državama.

Na koncu razgovorov je Erhard povabil Mora in zunanjega ministra Saragata na obisk v Nemčijo.

—0—

Še ena stranka

V nedeljo je izključil izvršni odbor republikanske stranke poslanca Randolfa Pacciardi iz svojih vrst. Pacciardi je bil dolgo let obrambni minister in vodilna osebnost v stranki. Zdaj so ga pa izključili zaradi strankarske nediscipline. Pacciardi se je namreč z vso silo upiral proti vstopu socialistov v sedanjo sredinsko-levičarsko vlado. Proti sklepu strankinega vodstva je edini izmed petih republikanskih poslancev glasoval 17. decembra proti sodelovanju njegove stranke s socialisti in proti Morovi vladi.

Bivši minister grozi, da bo ustanovil novo stranko. Vprašanje je, kateri izmed njegovih štirih tovarišev v parlamentu mu bo sledil.

BEG V — JEČO

V mestu Denver je sedelo dva dni v preiskovalnem zaporu 18-letno dekle. Nič takega ni imela na vesti in bi jo bili že tretji dan izpustili. Ona je pa sklenila že prej pobegniti. Skrila se je v vrečo z umazanim perilom. Vrečo so naložili z njo vred, ki se je tiščala tiho kot miška, na tovornjak in jo odpeljali v pralnico. Ko je skočilo na cilju brhko dekle iz cunj, so se vsi pazniki začudili, še bolj pa ubežnica, kajti pralnica se nahaja v pravi jetnišnici za že obsojene. Seveda, so dekle kar tam pridržali.

TUJSKI PROMET MED ITALIJO IN JUGOSLAVIJO

Minister za turizem in predstave Corona je spomnil na pomen turistične pogodbe, katero sta pred kratkim sklenili Italija in Jugoslavija. Pogajanja so bili pričeli že leta 1960. Te pobude — je med drugim dejal minister — spadajo v okvir mednarodne vzajemnosti ter tehnično - gospodarskega sodelovanja, ki sta pogoj za pravi in trajni napredek miru med narodi. Takšna priporočila so naslovili na vlade tudi s konference Združenih narodov o turizmu, ki je bila lanskega septembra v Rimu.

Corona je opozoril na važnost sodelovanja držav pri ustvarjanju velikih turističnih pokrajin in kot zgled navedel primer Jugoslavije in Grčije.

NOVOSTI GLEDE VANONIJEVE PRIJAVE

Finančni odbor poslanske zbornice je odobril zakonski odlok, po katerem od 1. januarja 1964. leta ne bo treba plačevati dopolnilnega davka po Vanonijevi prijavi osebam, ki brez oprostitve (franchigia) 240 tisoč lir in brez odbitkov za družinske člane nimajo več kot 960 tisoč lir letnih dohodkov.

Isti zakonski odlok določa, da se zaračuna samo na dohodke preko 960 tisoč lir odtegljaj 1,50%, kar mora napraviti delodajavec za delovne prejemke kategorije C-2.

Iz tega sledi, da morajo letos prijaviti do 31. marca dohodke tudi tisti, ki so lani zaslužili po dovoljenih odbitkih od 720.000 do 960.000 lir, ker bo oprostitve za prejemke izpod 960 tisoč lir veljala šele za Vanonijevo prijavo v letu 1965. Po omenjenem odloku pa bo oproščenih dopolnilnega davka okrog 240 tisoč državljanov z manjšimi dohodki. Ti so doslej plačevali 4 milijarde lir tega davka.

Dežela Furlanija - Julijska krajina

Danes teden je rimski senat izglasoval volilni zakon za novo deželo Furlanijo-Julijsko krajino. Za predlog so bili vsi senatorji, razen monarhistov in misinov. Ti se protivijo ustanovitvi dežele iz političnih in nacionalističnih razlogov, češ da bo obramba italijanstva ob vzhodnih mejah bolj šibka in podobno.

Pritrdilne glasove so oddali tudi liberalci, a njihov glasnik senator Veronesi je izjavil, da je liberalna stranka načelno proti ustanavljanju dežel, ker se z njimi ruši krepka enotnost države. Na vzhodnih mejah pa da so takšni poskusi dvakrat bolj škodljivi. Drugi razlogi, zlasti gospodarski, da silijo liberalce, da morajo v sedanjih okoliščinah glasovati za novo deželo.

Po zakonu morajo biti razpisane deželnozborske volitve v teku treh mesecev, od-

kar je objavljena volilna postava v uradnem listu.

Za enkrat še ni opaziti velike politične razgibanosti spričo bodočih volitev. Le Krščanska demokracija sklicuje seje in se stanke, kjer se bolj v ozkem krogu menijo, kateri moške bodo zasedli vodilna mesta v deželni »vladi«. Videmski krog sili v ospredje za bodočega deželnega predsednika svojega senatorja Tessitorija.

Kaj bodo imeli pa slovenski volivci? Na žalost bodo po spretni volilni geometriji razdeljeni naši glasovi na 3 volilna okrožja in se bodo utopili med številom drugih glasov.

Najbolj pravično bi bilo, da bi se glasovi etnične manjšine štel skupno po vsem deželnem ozemlju. Najbolj pametno od naše strani pa, da bi vse struje nastopile skupno na svoji etnični listi in da se ne bi vtapljali v katerikoli italijanski stranki!

Tržaškega

Vprašanje tržaški občinski upravi:

KAJ JE Z VRTCEM?

Skupina slovenskih staršev, ki bi rada vpisala svoje otroke v vrtec v središču mesta, se je obrnila na naš list s prošnjo, naj javno vprašamo tržaško občinsko upravo, če in kdaj namerava izpolniti obljubo in obveznost, da bo odprla v središču mesta otroški vrtec. Starši pripominjajo, da ima uprava vse potrebne podatke, zaradi česar bi moralo biti le od dobre volje upraviteljev odvisno, da se ustreže želji in zadosti potrebi slovenskih staršev, bivaajočih v središču mesta.

S svoje strani samo ugotavljamo, da je odprtje tega vrtca bil eden izmed pogojev, da je občinski svetovavec SSL dr. Simčič pri izvolitvi prejšnjega občinskega odbora glasoval za tedanje večino, in sicer potem ko se je župan Franzil jasno obvezal, da bo njegova uprava poskrbela za odprtje tega vrtca. Zato pričakujemo, da se bo obljuba čimprej izpolnila, tembolj ker to predvideva tudi program sedanje sredinsko-levičarske uprave.

Zgonik: JAVNA DELA

Zgoniški občinski odbor je na zadnji seji sklepal o uporabi 6 milijonov lir, ki so bili občini nakazani v okviru gospodarskega načrta za leto 1963-64. Odbor je sklenil, da se 4 milijoni potrošijo za asfaltiranje ceste iz Repniča do proseške železniške postaje, 1 milijon 500 tisoč pojde za ureditev centralne kurjave v osnovni šoli v Saležu, 500 tisoč lir pa za razširitev vodovodnega omrežja.

Ta teden je podjetje De Paoli iz Tržiča začelo popravljati in urejevati cesto iz Zgonika v Koludrovico. Za ta dela je zgoniška občina prejela potrebna sredstva z gospodarskim načrtom 1962-63. Te dni so pa pričeli asfaltirati pokrajinsko cesto od zaselka Kresije proti Šempolaju.

ZBOROVANJE KOMUNISTOV

Prejšnji teden so v Trstu zborovali predstavniki komunističnih federacij iz Vidma, Gorice in Trsta ter razpravljali zlasti o vprašanjih, ki zadevajo bližnje deželne volitve ter ustanovitev dežele Furlanije-Juljske krajine. Sejam je prisostvoval tudi član osrednjega strankinega odbora poslanec Pajetta. Ta je imel v nedeljo v dvorani »Arcobaleno« govoro, v katerem je med drugim obravnaval vprašanje slovenske manjšine. Poudaril je, da se komunisti protivijo tudi slehernemu posrednemu posku-

su asimilacije Slovencev in so za bratstvo ter enakopravnost obeh narodnih skupin.

Glede ostalih splošnih vprašanj je treba omeniti, da bodo komunisti predložili parlamentu svoj osnutek statuta Ustanove tržaškega pristanišča, ki jo predvideva 70. člen statuta Furlanije-Juljske krajine. Do tega zaključka so komunisti prišli, ker je bilo nemogoče sestaviti skupnega osnutka z ostalimi političnimi in gospodarskimi organizacijami.

Komunisti so ob tej priložnosti tudi zvolili nov deželni odbor. Od Slovencev sta bili v odbor imenovani poslanka Bernetičeva in Jelka Grbec. Konference so se kot gostje udeležili tudi predstavniki avstrijske komunistične stranke in Zveze komunistov Jugoslavije.

Repentabor:

SEJA OBČINSKEGA ODBORA

V torek se je sestal repentaborski občinski odbor ter med drugim razpravljal, kako naj se uporabi vsota 6 milijonov 200 tisoč lir, ki je bila občini nakazana z gospodarskim načrtom 1963-64. Odbor je določil, da se bodo izvedla tale dela: na županstvu bodo uredili centralno kurjavo, za kar bodo predvidoma potrošili 3 milijone, na novo bodo asfaltirali cesto od osnovne šole na Colu proti središču vasi in cesto od spomenika v Repnu do vaškega trga. Ta dela bodo stala 2 milijona in pol. S preostalim denarjem pa nametavajo izvesti določena popravila v občinskih uradih.

Na tej seji je odbor tudi sestavil osnutek prihodnjega gospodarskega načrta, vendar bodo o tem vprašanju še razpravljali na eni prihodnjih sej občinskega sveta.

Nabrežina:

16 MILIJONOV ZA JAVNA DELA

Devinsko-nabrežinski občinski odbor je na ponedeljkovi redni seji med drugim sklepal o javnih delih, ki se bodo izvršila s sredstvi iz gospodarskega načrta za leto 1963-64. Kot znano, je bilo s tem načrtom občini nakazanih 16 milijonov lir. Odbor je sklenil, da se ta sredstva takole potrošijo: tri milijone bodo izdali za popravilo šolskih poslopij v Mavhinjah, Nabrežini in Sosljanu; dva milijona pojmeta za ojačanje javne razsvetljave v Sosljanu in Vižovljah; sedem milijonov pa bodo potrošili za ureditev in asfaltiranje notranjih poti v Mavhinjah, Devinu in Sosljanu.

O uporabi ostalih 4 milijonov, ki so bili določeni za dela turističnega značaja, pa bodo sklepali, ko bodo znani predlogi krajevnega turističnega urada.

Odbor je na tej seji tudi podaljšal pogodbo s podjetjem, ki opravlja krajevno avtobusno službo, vendar je sklenil, zahtevati od podjetja določene izboljšave, ki zadevajo tako vozni red kot število voženj.

—0—

OBVESTILO KMETOVAVCEM

Kmetovavce obveščamo, da je pričelo Kmetijsko nadzorništvo sperjemati naročila za nakup semen večne detelje, detelje inkarnatke in mešanice travnih semen ter čebulic gladiol-mečkov.

Prispevek v najvišjem znesku 50% nakupne cene bodo prejeli neposredni obdelovalci zemlje, splovinarji in najemniki za vsoto do 10.000 lir vrednosti naročenih semen krmlnih rastlin in najmanj 250 čebulic gladiol.

—0—

Kmetijsko nadzorništvo v Trstu sporocila, da bo sporazumno s fitopatološkim zavodom, dne 1. februarja organiziralo poseben urad za posvetovanje o boleznih rastlinskega ali živalskega izvora.

Posvetovalno službo bodo opravljali pri Kmetijskem nadzorništvu ob ponedeljkih in sobotah med uradnimi urami.

Za vsa pojasnila prizadeji lahko pokličejo telefonsko številko 38-673 ali 23-297.

ZAHVALA

Sorodniki škofijskega svetnika Henrika Šonca, ki je umrl prejšnji teden v Tomaju, se prisrčno zahvaljujejo vsem duhovnikom in vernikom, zlasti iz tomajske župnije, ki so se v tako velikem številu udeležili pokopnikovega pogreba. Zahvaljujejo se jim tudi za vse, kar so dobrega storili našemu dragemu bratu in stricu.

Zalujoči sorodniki

SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Bo na splošno željo občinstva ponovila v nedeljo, 2. februarja, ob 16. uri v dvorani na »Stadionu 1. maja«, Vrdelska cesta 7

mladinsko igro Jos'pa Ribičiča

»V KRALJESTVU PALČKOV«

OTROŠKO PUSTNO RAJANJE

v kraljestvu palčkov bo v nedeljo, 9. februarja popoldne, v dvorani na »Stadionu 1. maj«

V četrtek, 6. februarja, ob 20.30 PREMIERA in v petek, 7. februarja, ob 20.30 PONOVI TEV

v Avditoriju v Trstu

Arsen Diklić

»NA ZELENI REKI ČOLN«

Beneška Slovenija

POMEMBEN KULTURNI DOGODEK

V nedeljo popoldne so odprli v Čedadu novi sedež prosvetnega društva »Ivan Trnko«, ki ima svoje prostore brž onkraj naškega mosta v mestnem središču. Svečanosti so se udeležili poleg beneških rojakov tudi zastopniki raznih organizacij iz Trsta in Gorice.

Proslavo je začel društveni tajnik Predan s pozdravnim nagovorom. Nato je predsednik Kont na kratko orisal cilje prosvetnega društva z zahvalo vsem, ki so pripomogli do novega sedeža. Osrednji govor je pa imel nekdanji Trnkov učenec prof. Bergnach, ki je prikazal svetlo podobo očaka Beneških Slovencev. Po še nekaterih pozdravih so nastopili člani pevskega zbora »Gallus« iz Trsta in domači harmonikar Birtič. Po uradnem sporedu se je začela prosta zabava, ki je pokazala, kako prijetno je, če se rojaki zberejo na takem kulturnem in zabavnem sestanku.

Društvu želimo, da razširi iz novih prostorov vsestransko dejavnost.

UKVE

K žalostni novici o nenadni smrti našega mladega sovaščana Alfreda Prešerna, o kateri smo že poročali, dodajamo še nekaj besed.

Naš Alfred je imel komaj 18 let. Delal je kot mehanik pri podjetju De Martis v Trbižu. Ugledna krščanska družina Prešernov je morala že lansko pomlad preboleti hud udaec, ko je na naglo umrla 23-letna

SLOVENSKO DOBRODELNO DRUŠTVO

priredi

v soboto, 1. febr. v hotelu Excelsior Palace

svoj tradicionalni

**DOBRODELNI
PLES**

pričetek ob 21. uri

Vstop izključno z vabili, ki se dobijo na sedežu društva v Trstu, ulica Machiavelli 22, tel. 36-257, vsak delavnik od 10-12, in od 17. do 19. ure. Tu se lahko tudi rezervirajo mize

KJE JE ŽUPAN?

Odstop župana Poterzia vedno bolj razburja, ne sicer tolikanj mirne goriške občane, kakor politične stranke. Vsaka od njih tipa, kaj neki tiči v ozadju županove ostavke. Na račun raznih strank se lepijo po mestnih ogljih veliki lepaki z očitki, trditvami in preklicji. Komunistična in liberalna stranka napadata z velikimi črkami demokristjane, češ da prevladuje med njimi zakulisna politika, katere žrtev naj bi bil naš župan. Liberalci pa pišejo, da predajajo sredinsko-levičarske stranke tudi goriško občino v roke komunistom. Proti obojim se brani demokrščanska stranka z velikimi naslovi kot »Falsità« in podobno. Meščani majejo z glavami nad to papirnato vojsko in si mislijo svoje.

Zadnji se je oglašil dr. Poterzio sam z izjavo, katero je poslal v objavo samo nekaterim listom. V njej ponavlja, da je odstopil samo iz osebnih razlogov in brez pristopa od katerekoli strani. Izraža tudi svojo nevoljo, ker so nekatere stranke izrabile njegov odstop za politično gonjo.

Vsa ugibanja, zlonamerna ali dobrohotna, se bodo končala danes zvečer ob deveti uri. Občinski odbor je namreč sklical na sejo vse svetovavce, da vzamejo na znanje odstop dosedanjega župana in izvolijo novega.

STEVERJAN

Naše kat. prosvetno društvo deluje prav krepko po zastavljenem načrtu. Začelo je s ciklusom kulturnih večerov. Prvi je bil v četrtek zvečer. Predaval je prof. Bednarik o beneškem očaku Ivanu Trinku, in sicer o zemlji, ki ga je rodila, in hiši, ki ga je vzgojila. V govor so bile spretno

- Kanalska dolina

hči Ivanka. V družini je ostal še en sin. Bog naj da tolažbe nesrečni družini.

Z Alfredom vred so ob strahoviti avtomobilski nesreči zgoreli še trije mladi ljudje v najlepšem cvetu življenja. Ivan Tarman, ki je sedel pri krmilu, je prišel šele jeseni od vojakov. Mlada Diana, edina podpora družine, je bila zaposlena v neki trgovini v Trbižu. Vsi so bili pri sosedih zelo priljubljeni zaradi njih delavnosti in živahne veselosti. Še enkrat izrekajo vsi vaščani in znanci družinam nesrečnih žrtev svoje globoko sožalje.

TRBIZ

Kaj čudno so strmeli italijanski in avstrijski obmejni stražniki na Kokovem, ko so zdirjale preko meje štiri obložene vojaške mule. Spotoma so padale po tleh puške, zaboji municije in drugi pratež. Šele pri Podrožčici so se zbegane tovrne živali pomirile in ustavile. S težavo so ljudje zgrabili nenavadne dezertarje in jih odpeljali zopet čez mejo.

Kako pa je prišlo do čudnega bega brez potnih listov? Vojaška kolona alpinov je imela običajne vežbe. V dolgi vrsti so peljali tudi 40 mul za tovor. Iznenada je pribrumel neki traktor in četveronožci so se tako preplašili, da so se iztrgali vodnikom s konopcev in se razbežali na vse strani. Nekaj vojakov je bilo pri zmešnjavi celoranjjenih. Vendar so vse živali polovili, razen onih štirih, ki so za kratek čas vdrle v inozemstvo.

uvrščene deklamacije in glasbeni vločki. Na koncu je pa oktet »Planika« prav posrečeno zapel štiri beneške pesmi. Dvorana je bila popolnoma natrpana poslušavcev, ne samo mladine, tudi starejše družinske matere so zvesto poslušale tekočo besedo in petje. Vsem navzočim je hitro minil čas. Pokazali so, da se društveni kulturni večeri nikakor niso preživeli; vedno bolj so potrebni. Seveda, potrebno jih je pa znati organizirati, kakor jih znajo števerjanski društveni odborniki. Vsa čast jim!

RUPA

Zdaj smo v tistem času, ko gredo tudi naši fantje na vojaški nabor. Zdi se nam potrebno, da omenimo nekaj besed tudi glede tega.

Včasih so bili ti dnevi nekam bolj fantovsko veseli. Po starih navadah so naborniki dajali duška svoji mladeniški prešernosti z lepo domačo pesmijo na vasi, v gostilni in no, tudi pod okni deklet. V mesto so odhajali v povorki in navdušeno peli, da je vse gledalo naše postavne fante. Ne moremo sicer pohvaliti vsega, kar se je dogajalo v nabornih dneh, kot na primer prenašanje dvorišnih les in vrat na druge konce vasi ali bedasto pisanje po zidovih.

Take norčije radi pogrešamo. Razveselila bi pa nas fantovska pesem; seveda ne kako pijansko vpitje, marveč lepa slovenska melodija, ki je segla ob fantovskem slovesu mladim in starim v srce. Prihodnje nabornike vabimo, naj obnovijo in nadaljujejo tradicije svojih prednikov.

MED GORIŠKIMI SOCIALISTI

Razcep Nennijeve socialistične stranke je imel posledice tudi v Gorici. V nedeljo so se zbrali v Gradiški zastopniki levega krila

1/2 Goriške

v goriški Italijanski socialistični stranki (PSI) in so ustanovili goriško zvezo Italijanske socialistične stranke proletarske enotnosti (PSIUP). Navzoči so ugotovili, da imajo precej somišljenikov v furlanskem delu pokrajine in tudi v Gorici. Izvolili so začasni izvršni odbor in so določili Tržič za pokrajinski sedež nove stranke. Na sestanku je govoril tudi Slovenec Karel Černic, ki je bil v pokrajinskem vodstvu skupne socialistične stranke.

Isti dan so zborovali v Gradiški tudi pripadniki Nennijeve socialistične stranke. Izporočila posnemamo, da so ugotovili, v nasprotju s svojimi levičarskimi tovariši, da je socialistična stranka v goriški pokrajini zgubila le ob robu nekaj somišljenikov; vsa strankina organizacijska stavba pa da je ostala nedotaknjena. Izvolili so nov izvršni odbor, ker je nekaj članov prestopilo v novo socialistično stranko. V odboru je ostal tudi Slovenec Marko Waltritsch. Obe stranki pozivata bivše člane, naj se jima pridružijo.

SMRT

V soboto zvečer je umrla 77-letna Vilma Molar, vdova Gulin, lastnica stare in znane gostilne »Pri zvezdi« na Starem trgu. Gostilno je prevzela leta 1920. Gostišče je pa obstajalo že desetletja poprej. Tja je zahajal v družbo tudi pesnik Gregorčič. Goriški Sokol je tudi imel pri »Zvezdi« svoje prostore. Po prvi vojni je večina prostorov ostalo neuporabnih. Molarca, kakor so ji pravili gostje, je preuredila spodnje prostore, kjer so se zbirale tudi razne naše organizacije na občne zборе. Pokojnica je vsem vljudno postregla in je upoštevala dober glas svoje kuhinje in kleti. Bog ji bodi plačnik.

12.

B. B.

Ob 60-letnici slovenskih srednjih šol v Gorici

Že v avgustu in dvakrat v septembru istega leta 1960 so se zbrali na sedežu goriškega šolskega sindikata zastopniki vseh slovenskih političnih organizacij, obeh sindikatov in obeh šolskih odborov. Dnevni red skupne seje vseh slovenskih zastopnikov je obsegal pregled zakonskega osnutka za slovenske šole in razgovor ter sklepe glede njega.

Že na prvi seji so bili vsi navzoči za to, da se zakonski osnutek sprejme, a seveda, vnesti je treba vanj tudi potrebne spremembe in dodatke. V pretres je prišlo tudi vprašanje, ali naj imajo pretežno iniciativo v zadevi šolskega osnutka oba sindikata in oba šolska odbora ali naj bo to skrb političnih skupin. Prevladalo je trezno načelo, da je šolstvo zadeva vse slovenske manjšine; strokovne nasvete in pobude naj dajejo šolniki in predvsem njih strokovne organizacije; vsa slovenska javnost naj pa preko svojih zastopnikov nesebično in brez strankarskih prvenstev podpre, kjer le more, delo za uzakonitev slovenskih šol. Na naslednjih sejah so zastopniki omenjenih organizacij prešli na razpravo o posameznih členih in dodatkih in se postavili, po večini, na stališče, da je vladni zakon-

ski osnutek sprejemljiv le s popravki in dodatki. Manjšina je pa bila mnenja, naj se sprejme vladni načrt, tudi če ne ustreza našim potrebam, zlasti kar se tiče Slovencev v videmski pokrajini, češ da je bolj sprejeti nekaj, kot pa postaviti v nevarnost vso zadevo.

Nadaljnje širše seje v tem smislu so bile v Trstu. Pokazale so temeljne enotne poglede, da moramo čim prej priti do pravne ureditve naših šol, kot smo jo izbojevali že pred prvo svetovno vojno in jo je načelno in praktično priznal tudi Zavezniška uprava. Usledina vseh debat, predlogov in sklepov se je zbrała v posebni brošuri popravkov in dodatkov (Emendamenti al disegno di legge sulle istituzioni scolastiche con lingua d'istruzione slovena nel Territorio di Trieste e nelle Provincie di Gorizia e di Udine), katero sta pripravila goriški in tržaški sindikat v oktobru 1960. S podpisi profesorjev: Ježa, Košute, Bednarika in Macuzziya je bila odposlana ustreznim ministrom in vsem parlamentarnim skupinam.

Sočasno je poslalo osemnajst političnih in osrednjih kulturnih skupin posebno

(Konec na 9. strani)

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Pesniki ruske revolucije

(Dopis z Dunaja)

Založba »Otto Müller v Salzburgu je izdala obsežno in vzorno urejeno knjigo o pesnikih ruske revolucije z naslovom »Pomorjena literatura«. Knjigo sta priredila Milo Dor in Reinhard Federmann. Milo Dor je znan avstrijski pisatelj, s svojimi prevodi predvsem iz hrvaške in srbske književnosti pa seznanja nemško govoreči svet s slovanskimi avtorji. Obsežna zbirka o pesnikih ruske revolucije predstavlja razveseljivo pobudo avstrijskega kulturnega sveta, ki je dolga leta postrani gledal na skoraj vse slovanske književnosti in ki si sedaj skupno z zahodnonemškimi založbami močno prizadeva, da bi nadomestil, kar je zamudil. Večji del avstrijske inteligence iskreno želi popraviti krivico, ki je nastala zaradi pomankljivega informiranja in redkih publikacij iz literatur slovanskih narodov. Mnogi avstrijski izobraženci prav tako iskreno tudi priznavajo, da ni obstajal samo Stalinov molk, temveč tudi molk njih samih, ki je med drugim izviral iz nezadostne človeške in kulturne odgovornosti, pa tudi kolektivnosti. Zdi se mi, da kaže zanimanje za rusko revolucionarno književnost tudi željo po globljem spoznavanju zdrave in navdušene ruske literarne avantgarde, ki je temeljito in pogumno posegla v reševanje moralnih, estetskih, duhovnih in predvsem družbenih problemov svoje dobe. Bojevala se je za spremembo celotne stvarnosti, žvela in tudi umirala za uveljavljanje predvsem etičnih vrednot v vsakdanji stvarnosti ter ostala zvesta večnemu idealu: iskanju resnice in pravice.

Maksim Gorki, Aleksander Blok, Sergej Jesenin, Majakovski, Babel, Mandelstamm, Samjatin, Boris Pilnjak, Jurij Olješa, Zosčenko itd. so doživeli tako tragično usodo kot malokatera generacija. V zbirki je objavljen tudi »Roman visoke laži«, katerega glavni junak je Jesenin, njegov avtor pa Anatolij Marienhold, ki je izginil na zelo skrivnosten način. V delu srečamo tudi Mayerholda, Saljapina, Trockega, Izidoro Duncan, Jeseninovo ženo. Citirajo se pisma. Že se čuti ogenj revolucionarnih iluzij, ki sta jih sprožila carski absolutizem in nezadržno hrepenenje po »svobodi«. Osnovna ideja generacije poetov ruske revolucije je trdna volja, premagati vse ovire tako carskega kot partijskega absolutizma, da bi lahko končno zadihala, se osvobodila notranjih in zunanjih ovir, iskala novih možnosti, odpirala okno v skriti osebni svet in široki svet ter lahko uresničevala svoje ideale.

Jesenin je končal svoje življenje kot glavni junak tragične opere: potočil je pero v lastno kri, napisal poslovilno pesem in se nato obesil. Majakovski, ki je v omenjeni zbirki zastopal s komedijo »Stenica«, je tudi napravil samomor. Izak Babel, (zbirka objavlja celotno njegovo »Rdečo konjenico«), je izginil v Sibirijo, od koder se ni

več vrnil. Pilnjaka, ki ga v zbirki predstavlja »Zgodba o neugasli luni«, so ustrelili. Vsevolod Ivanov (zastopan s »Častno krivdo«), Ilja Ehrenburg (zbirka prinaša poglavje iz knjige »Nenavadne dogodivščine Julija Jurenita), Valentin Katajev (objavljena je njegova »Kvadratura kroga«) in Konstantin Fedin (objavljeno je poglavje iz knjige »Mesta in leta«) živijo še danes. Tudi njih življenje je bilo zelo razburkano in se še danes ne more natančno oceniti. Zosčenko in Gorki sta umrla naravne smrti. Samjatin (njegovega satiričnega in utopičnega romana »Mi« niso v Sovjetski zvezi nikdar objavili) je mirno končal svoje življenje v Parizu, kamor je lahko odšel s pomočjo Gorkega.

Zbirka seveda ni popolna (sicer se dobijo v nemščini mnoga dela Majakovskega, Babela, Gorkega, Pilnjaka). Prav bi pa bilo, da bi se izdala še ostala dela teh avtorjev, da bi se tako napolnile sedanje vrzeli. Priznati pa moramo, da je zbirka pogumno dejanje, ker dokazuje, da je treba nehati z dosedanjim črnelim poročanjem o ruski revolucionarni književnosti, saj je bilo že dovolj posmehovanja in križarskih pohodov na Vzhod, ki so že pravi anahronizem. Gre za knjigo, ki hoče dokumentirati navdušenje literatov, kateri so hoteli s pomočjo poštenih in resnicoljubnih ljudi zgraditi boljši svet. S svojim tragičnim koncem pa so obenem dokazali, da samo zunanji posegi revolucije ne morejo rešiti problemov našega časa, če jim ne sledijo notranje spremembe, očiščenje nabranih navlak, volja po etični prenovitvi.

Vladimir Vremec

Najden Atilov zaklad?

Več kot tisoč zlatnikov iz 5. stoletja so našli te dni v jugovzhodni Madžarski. Po mnenju arheologov gre za denar, s katerim so podkupovali rimski cesarji hunskega kralja Atilo. Arheologi menijo, da so plačali Bizantci te 1.400 let stare zlate kovance Atili, da bi ta svojim tolpom preprečil pustošenje in ropanje po obmejnih pokrajinah vzhodnorimskega cesarstva. Kovance, ki jih je našla stara kmetica v Hodmezövásárhelyju, so izdelali v carigraskih kovnicah. Zgodovinarji poznajo te kovance pod imenom »solidus«, nosijo pa podobi cesarja Teodozija II., Valentinusa II. in simbol rimskega mesta. Iz zgodovine je znano, da sta plačevala ta cesarja za ohranitev miru velike vsote kralju Atili, imenovanemu »Šiba božja«.

Po ljudski govoric je Atila pokopan pod umetnim gričem Sv. Roka na južni strani Drave pri Ptuj. Verjetno pa so grič nasuli že rimske legije, da so postavile na njem utrdbo. Pozneje pa je stala na njem mejna utrdba slovenskega kneza Kocjla.

FINZGAR V NEMSCINI

Lani v novembru je izšel v nemškem prevodu Finzgarjev roman »Pod svobodnim soncem«. Prevajavec pa ni ohranil izvirnega naslova. Po glavnem junaku v romanu ga je imenoval kar »Iztok«.

»ZAROTA«

V ateljih ljubljanskega »Filmservisa« so začeli snemati nov film za podjetje »Viba-film«. Scenarij za film, ki bo nosil naslov »Zarota«, je napisal Primož Kozak, režira pa ga France Križaj. V filmu bodo igrali glavne vloge Duša Počkaj, Lojze Rozman, Branko Pleša in Stefka Drolc. Glasbo zлага Alojz Srebotnjak.

Trinkov duhovni lik

Objavljamo govor, ki ga je imel v nedeljo pri slovesnem odprtju novega sedeža kulturnega društva »Ivan Trinko« v Cedadu nekdanji Trinkov učenec prof. Severin Bernbach.

»Izven in iznad vsakršnega polemičnega ozira — mi Mediteranci smo po svojem ljudskem temperamentu in po prevečani kulturni dediščini, ki jo nosimo v sebi, nagnano nagnjeni k polemičnim nastopom — se čutim počaščenega, da lahko v nekaj zelo naglih potezah naslikam lik monsignora Trinka, ki je bil posrečeno izbran za simbol in za zavetnika tega kulturnega krožka. Ta naloga mi je še posebno prijetna zato, ker sem imel srečo, da sem bil tri leta učenec takega izvrstnega učitelja. V tej dvorani sem morda edini, ki se lahko s tem pohvalim, toda v Furlaniji je njegovih bivših učencev za majhno legijo: vsi duhovniki stari nad 40 let in tudi mnogi, ki so že pokojni, so se lahko okoristili od njegovega razsvetljujočega pouka.

Govoriti o monsignoru Trinku ni lahko, če hočemo prikazati o njem dokumentirano podobo, in to zaradi mnogostranskih in včasih celo izrednih plati njegovih kulturnih interesov. Lahko pa je govoriti o njem, če hočemo ljubeče presoditi njegov človeški lik, celovitost in premočten kljub bogastvu njegovih intelektualnih in moralnih talentov. Bistri deček, ki je prišel iz pustih grap na Trčmunu, kjer se je rodil pred 101 letom, to je iz težkodobnega, revnega kraja, kamor celo smrt težko prileže, kakor je dejal časnikar Comini, je dobil možnost, da se je v dolini pod gorami najprej izobrazil in nato druge izobraževal. Njegov zunanji življenjepi je zelo reven na dogodkih: esejist, ki bi hotel napisati zanimiv biografski esej, bi se znašel v zadregi pred tako rednimi, monotoni življenjepisnimi podatki, brez kakih izjem. Toda življenjepi monsignora Trinka je zelo bogat na notranjih podatkih, na notranjih elementih, katere je možno strniti v tri besede: poslanstvo, študij, šola. Če bi bil monsignor Trinko bolj dostopen za zunanje nagibe, bi bil lahko napravil kariero in več kot v eni smeri: toda posedoval je v največji meri ponižnost modrih ljudi in živel po njej. In hkrati s ponižnostjo človeka, ki se za veda, da njegovo znanje ni drugega kot neskončni delček vsega možnega znanja, je posedoval tudi dobroto, ljudomilost in preproščino človeka višje vrednosti. Kot profesor filozofije v nadškofijskem sementišču v Vidmu je oblikoval duhove mnogih letnikov duhovnikov: s svojim trdnim znanjem

snovi je mojstrsko razvijal svoja predavanja, v izvirni obliki in ne da bi se pasivno držal učnih besedil, čeprav sestavljenih od najbolj izobraženih novotomističnih filozofov. Težke odstavke je znal podati razumljivo in preprosto, poenostavljal jih je s primerami in vzgledi ter z zelo osebnimi pripombami. Odveč bi bilo pripomniti, da je tako jasen in vztrajen učenec sv. Tomaža čutil ideološke simpatije do drugih sistemov. Zdelo bi se lahko, da bi bil mogel ostati on kot filozof po poklicu in po globoki izobrazbi, tuj, zaradi svoje navajenosti na logične argumentacije, vplivom lepote v umetnosti: toda njegov duh je bil vsestranski, in enako njegovo čustvovanje, zato je bil tudi zelo občutljiv glasbenik, delikaten in tenkočuten pesnik ter pisatelj zelo barvitega pripovednega sloga. Z vsem tem pa še nismo povedali vsega o monsignorju Trinku, kajti poleg tega je bil tudi razgledan in mnogostranski učenjak ter je zapustil močne sledove na polju evropskega jezikoslovja (prehajal je od enega jezika k drugemu kot virtuoz od ene tipke do druge pri izvajanju kake simfonije), v zgodovini evropskih literatur, posebno slovanskih, in v naravnih vedah. Bil je univerzalen in ploden duh, prežet z duhovnimi vrednotami tomistične filozofije; ni bil mož, ki bi trpel izkrivljenja ali pačenja; bil je dober v človeških odnosih, kot človek z bogato in zavestno izkušnostjo, a trden in nepopustljiv pri varovanju načel in pri izvajanju logičnega obnašanja in ravnanja iz njih.

Ne moremo pa tudi preko njegovega duhovniškega lika: bil je učen in pobožen duhovnik, dosleden, brez nihanja v vsem razponu svojih 92 let življenja; z višine svoje visoke in sloke postavbe je razširjal svoj nasmehek človeka, ki zna obvladati samega sebe in ki ima kaj dati vsakomur: enemu učen, drugemu dobro besedo. Monsignor Trinko je bil — ne glede na to, da je njegov sloves, kot tudi sloves raznih drugih, iz posebnih razlogov omejen na manjše ozemlje — izbrana duša in bleščeč duh: a predvsem je bil čist duh, ki ni težil h kompromisom, in ljubitelj kulture v vseh njenih pojavih. Ljubil je, kot duhovnik in kot človek, vse, posebno pa revne in zapuščene, ki so mu bili, po evangelijsko, najbolj pri srcu in ljubljenci njegove pozornosti in njegove pesmi.

Zdaj počiva tam gori na malem pokopališču na Trčmunu, ki ga smrt nerada vidi, v grobu, ki gotovo ni monumentalen, a ljubeče in pobožno varovan; na njega polagajo svoje gorsko cvetje reže in žlahtno cvetje tisti, ki ga spoštujejo in ga ne morejo pozabiti.

Med Italijo in Avstrijo

Italija in Avstrija sta sklenili splošno revizijo zgodovinskih in zemljepisnih učbenikov za šolski pouk. V ta namen bosta imenovali komisije, ki se bodo redno sestajale na skupne pogovore. Nadalje so se dogovorili, da bodo v Italiji priznali avstrijski doktorat filozofije za moderne tuje jezike z izjemo romanistike. V okviru razširjene izmenjave univerzitetnih profesorjev in študentov so sklenili ustanoviti na dunajski in rimski univerzi stolici za kulturno zgodovino druge dežele, na katerih bodo predavali profesorji kot gosti. Razen tega bo vzpostavilo avstrijsko društvo za literaturo z ustreznimi italijanskimi ustanovami stike za bolj intenzivno prevajanje literarnih del v zadevna jezika. Za leto 1964/65 so končno določili poseben koledar razstav.

NAJBOLJŠI

Newyorški filmski kritiki so izbrali Fellinijev film »8½« kot najboljši film v tujem jeziku, ki je bil lani predvajan v New Yorku. Kot najboljši film sploh, kot so ga v newyorškem mestu lani videli, pa je bil izbran angleški film »Tom Jones« po nekem delu Johna Osborna. Kot najboljša igravca so določili Alberta Finneya in Patricio Neal. Prvi nastopa v filmu »Tom Jones«, Patricia pa v filmu »Kud«. Za najboljšega režiserja so izbrali Tonnyja Richardsona.

GOSPODARSTVO

Ogled kmetijstva v ZDA in v Kanadi

Pod zadnjo jesen je šlo 111 članov Zveze mladih kmetovavcev (ANGA) na poučni obisk v ZDA in Kanado, kjer so skozi 3 tedne obiskovali značilnejše kmetijske oblate. Videli in naučili so se zelo mnogo, sedaj pa želijo tudi marsikaj uresničiti v Italiji.

Predvsem so videli, da se kmetijstvo v obeh navedenih državah zelo specializira: Kmet usmerja svoje delovanje samo na par panog, na par vzrejanj, ker edino tako zamore z dobro organizirano tehniko znižati lastne stroške. — Kar se tiče sadjarstva, so obiskovalci ugotovili, da se obrezovanje sadnega drevja omejuje samo na odstranitev kakšne odvišne veje; pregosto zarojeno sadje razredčijo kemično (s hormoni); travo pod sadnim drevjem sicer pokosijo, a jo pustijo tam segniti; za obiranje sadja rabijo — če je količjak mogoče — samo ročno silo, katero plačajo po izvršenem delu (akord), drugače pa obirajo s stroji. — Za shranjevanje sadja uporabljajo kontroliran zrak, pri katerem znižajo odstotek kisika, zvišajo pa odstotek ogljikove kisline. Na ta način povzročijo, da plodovi počasneje dihalo in zato trajajo več časa sveži, tudi do enega leta.

Mladi italijanski kmetovalci so skoraj pri vsaki kmetijski panogi odkrili kaj zanimivega in novega, a najbrž jim bo največ

služilo spoznanje, da vladi ZDA in Kanade stalno podpirata kmetovavca, kateremu jamčita odkup pridelkov po dobičkanosni ceni, tako da se tudi kmetovavec pribori do dohodkov, ki jamčijo nekoliko blagostanja. To je potrebno tudi v Italiji.

—0—

POZOR NA SEMENSKI KROMPIR

Če bo vreme ugodno, bodo nekateri čez mesec dni že sadili krompir. Imate že preskrbljeno seme in gnojila?

Za naše kraje dobimo najprimernejši semenski krompir iz Južnega Tirola, kjer imajo v Bressanonu (Brixen) in v Pusterški dolini več zadrug za pridelovanje semenskega krompirja. Pridelovanje in vskladiščenje kontrolirajo razni od ministrstva plačani strokovnjaki. V Italiji je najbrž največji tak strokovnjak za krompir inž. Fabiani, doma iz Stanjela na Krasu in sin nedavno v Gorici umrlega slavnega arhitekta Fabianija.

Med kultivarji krompirja, katerega razmnožujejo in gojijo za seme v Južnem Tirolu, so omembe vredni predvsem Majestic, Kennebek, Sirtema in Berlinski okrogli (Tonda di Berlino).

ZMRZNJENI POHANCI V ŠVICI

Švica porabi letno mnogo pohancev, kar je pri velikem tujskem prometu umljivo. Do konca 1962. so pohance uvažali v glavnem iz ZDA, od koder jih je prišlo letno tudi več kot 120.000 stotov. Polagoma pa je začela evropska konkurenca, predvsem iz

Holandije in Danskega. Cena za kg teh pohancev je bila: z Danskega 3.80 švic. fr. za kg, iz Holandije 3.90 in iz Amerike 4.00. Umljivo je, da so ameriške pohance začeli opuščati in kupovati več na Danskem in v Holandiji.

V zadnjem času pa so se pojavili na švicarskem trgu tudi ogrski pohanci po 3.60 švic. fr. za kg, a Ogrji zaenkrat nimajo uspeha, ker jim Švicarji ne zaupajo, da bi lahko jamčili zadostne in redne dobave.

MLEKO V PLOŠČICAH

Zmrzavanje mleka ni nobena novost, pač pa je novo, da je najbolj primerno povzročiti hitro zmrznjenje mleka pri 35 do 40 stopinjah mraza, to pa takoj po molži. Iz tako zmrznjenega mleka napravijo ploščice, katere se lahko hranijo poljubno dolgo, da se le toplota ne dvigne več kot na 15-10 stopinj mraza in da se uporabljajo primerne posode za prenašanje.

KOKOŠI V BATERIJAH

Pred desetletjem smo se bolj čudili, ko smo slišali, da vzgajajo piščance v baterijah, kot se čudimo danes, ko čitamo, da držijo kokoši nesnice tudi v baterijah. Reja kokoši v baterijah je v ZDA in v Angliji že precej stara, v Italiji pa se je pričela komaj lansko leto, ko so bile baterije razstavljene na spomladanskem velesejmu v Veroni.

Iz zdravstvenih in praktičnih razlogov sta bila izločena les in železo iz materiala za zgradnjo baterij, ki so kot posebne vrste kletke. Danes izdelujejo baterije iz »moplena« (polipropilene trdke Montecatini), ki dovoljuje rejo kokoši vedno v čistem okolju brez vsakega mrčesa, kar pomeni mnogo, da se kokoši boljše počutijo. Baterije iz moplena izdeluje Soc. Farm v Casatenovo pri Comu.

CENE ZLAHTNIH IN NEZLAHTNIH JABOLK

Najvažnejši trgi za jabolka v Italiji so Bologna, Ferrara in Verona, ki se nahajajo sredi proizvodnega okrožja jabolka. Iz teh mest krenejo vsak dan dolgi vlaki jabolka — deloma tudi hrušk — proti meji, največ v Nemčijo, potem v Francijo in druge zapadne evropske države. Seveda izvažajo samo prvovrstno blago.

V zgoraj navedenih mestih je sadni trg vedno precej živahen, cene pa so zelo različne, kot sta pač sorta in kakovost blaga. Pri jabolkih so najvišje cene za ameriške kultivarje Delicious in Stayman, ki dosežejo sedaj cene med 80 do 160 lir za kg, najcenejša pa sta kultivarja Abbondanza in Morgenduft (Imperatore), za katera se je okoli 20. jan. t. l. le težko iztržilo več kot 30 do 40 lir, pa tudi manj kot 20. Kanadska reneta ima ceno približno sredi med obema skupinama, to je 50 do 70 lir za kg. Seveda vse v trgovini na debelo.

Za potrošnjo v italijanskih mestih prodajajo sicer vse kultivarje jabolka, a na trgih se posebno šopirita kultivarja Abbondanza in deloma Morgenduft (imperatore), ki sta za neizvežbane oči lepi debeli jabolki, glede okusa se pa itak zelo mnogi sploh ne razumejo.

Med kultivarji hrušk imajo najvišjo ceno Passacrassane, katere uvajajo tudi v Jugoslaviji. Ne verjamemo pa, da bodo v Sloveniji kaj posebno zadovoljni z njimi.

Triumf duha in - smrti

Letos obhajamo pol stoletnico, odkar so slovesno odprli panamski prekop in ga izročili v uporabo svetovnemu prometu.

Ta prekop, čudovito delo človeškega duha in rok, je za sueškim najvažnejši za mednarodno trgovino. Na daljavo 82 kilometrov prečka panamsko ožino in veže Atlantski ocean s Pacifikom. Ovinek okoli Južne Amerike je skrajšal za mesec.

Se večja kot trgovska, je pa njegova strateška važnost. Kdor ima v rokah prekop, drži v svojih pesteh ključ do Pacifika. Danes jih drže Amerikanci. Zato pa je tudi prišlo v polovici januarja do krvavih pobun proti četam in podjetjem Združenih držav, ki imajo v najemu prekop in ob njem po 8 kilometrov širok pas zemlje na vsaki strani. Mala republika Panama, pravzaprav skrivni hujskači za njenim hrbtom, bi radi izvili iz rok Združenih držav tiste ključ in si delili oblast nad prekopom. Letošnji poskus se ni posrečil in je malo verjetno, da bi se tudi v bližnji bodočnosti.

Velikansko važnost zveze med svetovnima oceanoma preko panamske ožine je spoznal portugalski mornar Gavao že v 16. stoletju. Takrat pa ni bilo še na razpolago ne denarja ne tehničnih pripomočkov za tako orjaško delo.

Šele v 19. stoletju, ko so se odpirala nova pota v tehniki in pri javnih gradnjah, je obnovil star portugalski predlog nemški geograf Aleksander Humboldt. Idejo je povzel avstrijski inženir Negrelli, doma s Tridentinskega; živel in služboval je več let tudi v Trstu. Svoje načrte je pa preveč javno razkazoval. Ferdinand Lesseps, graditelj sueškega prekopa, ki niti ni bil inženir, ampak samo spreten diplomat in organizator, je na podlagi Negrellijevih načrtov predlagal, naj se zgradi panamski prekop. Prejezdil in premeril je ozemlje v Panami in je oznanil v Parizu, da bi zgradnja prekopa ne stala več kot 843 milijonov frankov. Dokazoval je tudi, da bo imela delniška družba velikanske dobičke. Francoski rentniki ali varčevalci so vložili vse svoje prihranke v delnice prekopne družbe.

Dne 1. februarja 1861 so zasadili prvo lopato za dela pri novem prekopu. Prišlo pa je drugače, kot si je predstavljal Lesseps.

Pojavile so se prve težave že pri kopanju v tleh. V pragozdni džungli so naleteli na trdo granitno podlago, katero so morali razstreljevati z velikanskimi stroški meter za metrom. Drugod so nastajali med delom potresi in usadi. Niti niso inženirji upoštevali, da nista gladini obeh oceanov v isti višini. Na izredno duhovit način so

(Nadaljevanje na 8. strani)

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

NAŠI LJUDJE V PARLAMENTU

Maja 1921. so se vršile volitve v rimski parlament. Julijska krajina je bila razdeljena v tri volilna okrožja. V Goriško, v Tržaško in v Istro. Najbolj prikladna je bila Goriška, ker so Slovenci tvorili večino in bili gospodarji dežele. Pet poslancev je izbrala in od teh so bili štirje Slovenci in peti komunist. Ta se je imenoval Tuntar in premagal Sre-

96. Dr. E. BESEDNJAK

brniča, ki je odnesel le nekaj preferenčnih glasov. Od Slovencev so bili izvoljeni dr. Josip Wilfan, Virgil Šček, dr. Karel Podgornik in Josip Lavrenčič.

Slabša je bila Tržaška, kjer je na dan volitev vladalo tako nasilje, da ni bil nihče od slovenskih kandidatov izbran. Najbolj žalostno sliko nam je nudila Istra. Dežela je od nekdaj v veliki večini slovanska, bi morala imeti v večini slovanske zastopnike, toda kaj so naredili iz nje fašisti? Spremenili so jo v deželo najbolj krutega in brezobzirnega nasilja ter dali državo v njegovo službo. Od šestere poslancev, ki so bili izbrani, je bil izvoljen en sam Slovenec, in sicer dr. Josip Wilfan.

Tako je Wilfan kandidiral v dveh volilnih okrožjih, v Goriški in Istri, bil v obeh izvoljen in odstopil svoj poslanski mandat dr. Ulikse Stangerju.

DR. WILFAN GOVORI

Ko se je prvič sestal parlament, se je najprej oglasil k besedi dr. Wilfan. V svojem govoru je dal tri izjave. Najprej je posnemal nemškega poslanca iz Južnega Tirola in izjavil, da »imajo jugoslovanski poslanci pravico rabiti svoj jezik, ko vršijo svoje funkcije, posebno tudi, ko govorijo v zbornici.« Ta pravica obstoji, ker člen 62 ustave priznava francoščini isti položaj v krajih, kjer je ta jezik v rabi.

»Pripadamo narodu, ki je pred kratkim končno ustvaril svojo narodno državo. S tem narodom nas družijo skupnost rodu, jezika, čustva, tradicij, in mi ne moremo zatajiti tega naravnega nerazdružnega edinstva. Z druge strani vemo in znamo, da smo postali državljani italijanske kraljevine. Obstoji konflikt med dolžnostjo državljanstva v političnem pomenu in med čustvom narodnosti v etničnem pomenu.«

»Mi torej, četudi se čutimo v nasprotstvu z italijansko državo, v kolikor nas je anek-

tirala proti naši volji in proti našim aspiracijam, se ne čutimo v nasprotstvu z italijanskim narodom (odobravanje na levi), kate-rega, to lahko zagotavljam z mirno vestjo, prosimo, naj vzame na znanje, da Slovenci in Hrvatje, ki so bili sedaj priklopljeni k Italiji, ne sovražijo italijanskega naroda.«

»In zato mi bodi dovoljeno povedati vam v kratkih besedah, kakšen je položaj, v katerem nas je zatekel pozdrav Krone, položaj, ki nam mora narekovati čisto druge besede, kakor so predlagane v adresi za odgovor na prestolni govor.«

»V tej deželi je večina prebivalstva, toliko po številu kolikor tudi po obsegu ozemlja, v narodnem smislu jugoslovanska. To so na koncu konca dokazale tudi volitve, vključno temu da so se te volitve izvršile na škodo Italije. Zakaj mislim, da bi bilo mnogo bolj koristno za Italijo, da se naš vstop v italijansko ustavno življenje ne bi bil zasenčil po takšnih volitvah, ki niso bile politične volitve, ampak grozota, grdobija, sramota.« (Glasni protesti in hrup na desni in v sredini. Odobravanje in nekaj ploskanja na skrajni levici.)

»Naše, četudi skraćeno število bi moralo biti zadostno, da prepriča, da nas je v tisti deželi močna jugoslovenska skupina. Ko se bodo delale statistike, priporočam, da naj se napravijo vsaj tako dobro kakor avstrijske.«

Predsednik parlamenta: »Poslanec Wilfan, sem tukaj, da varujem svobodo besede za vse, ali moram Vas vabiti, da bodite bolj oprezni in spoštujete čustva italijanske zbornice.« (Zelo živahno splošno ploskanje na vseh straneh razen na levi. Tudi tribune ploskajo, poslanci skrajne desnice hočejo zapustiti dvorano.)

VOJSKA

»Jugoslovanski poslanci imajo čast podati naslednjo izjavo: Suvereniteta kraljevine Italije se je raztegnila na dežele ob severni obali Jadranskega morja samo po rapalski pogodbi 12. novembra 1920 in po naslednji aneksiji, ki je stopila v moč 5. januarja 1921.

To se je zgodilo brez svobodne in pravilne privolitve in proti narodnemu značaju prebivalstva, ki je med ustjem Soče in novimi mejami po večini ne italijansko nego jugoslovansko.

Prazno je ostalo upanje, da bo kraljevina Italija, ki se je zasnivala na narodnem edin-

stvu in rodila iz plebiscitov, spoštovala tudi v tem primeru narodnostno načelo in pravico narodov, da sami odločajo o svoji usodi.«

Vstopili smo v italijansko družino. »Po obljubah, ki so se dale tudi v javnih oglaših, kateri so bili takrat tiskani še tudi v jugoslovanskem jeziku, smo pa doživeli režim tlačenja, režim, ki je bil surov in okruten in v žalostnem protislovju s tem, kar je naše ljudstvo pričakovalo od italijanske vojske in od italijanskega naroda, ki sta prišla v deželo kot osvoboditelja.«

Predsednik parlamenta: »Posl. Wilfan, spomnite se, da se je italijanska vojska pokrila s slavo!«

Giolitti: »Posl. Wilfan, imam dolžnost protestirati v imenu vlade proti žalitvi, ki ste jo izrekli zoper italijansko vojsko.« (Zelo živahno ploskanje, kateremu se pridružuje tribune, ponovni klici: živela vojska!)

Wilfan: »Hotel sem govoriti ne o vojski, nego o vojaških oblastvih, katerih delovanje mi mora biti dovoljeno kritizirati. Mislim, da nisem storil drugega, kakor se poslužil svoje pravice. Nisem hotel nikogar razžaliti in žal mi je, častiti g. Giolitti, da Vi, ki ste mnogo starejši od mladih kolegov fašistov, me niste znali s svojo umnostjo razumeti.« (Medklici, hrup.)

»Razume se, da bi imel iznesti pritožbe našega ljudstva tudi v drugih ozirih, zlasti tudi glede gospodarskih razmer. Ali tu se hočem omejiti predvsem na tiste pritožbe, ki se tičejo naše narodne zavesti. Naše narodno življenje se je začelo dušiti od prvega dne. Brani se raba našega jezika, ki je bil izgnan iz uradov. Delovanje naših društev se ovira na vse načine. Vsak izraz narodnega čustva, ne jugoslovanskega v političnem, nego v etničnem smislu, se smatra kot manifestacija, naperjena proti Italiji.«

K sklepu mi dovolite, da v imenu jugoslovanskih poslancev prečitam naslednjo izjavo: »Jugoslovani, ki so postali sedaj italijanski državljani, se popolnoma zavedajo svojega položaja. Znano, da jih poleg prirodnega edinstva plemena, jezika, čustev, kulture, tradicij, ki jih spajajo z narodom Slovencev, Hrvatov in Srbov, sedaj združuje z italijanskim narodom mogočna vez državnega edinstva.«

»Trudili se bodo, udeležujoč se zborničnih del z lastnim odkritosrčnim in lojalnim, četudi skromnim delovanjem, da postanejo vredni ne samo zaupanja svojih volivcev, nego tudi čustev kolegalnosti, ki jih upajo tu srečati, vračajoč jih z vsem srcem.«

(Dalje)

(Nadaljevanje s 7. strani)

morali zgraditi pri Mirafloresu posebne zapornice za dviganje in spuščanje ladij preko višine do 60 metrov. Pri Culebri je bilo treba izsekati v živo skalo komaj za eno ladjo dovolj širok preduh, prava skalna soteska. Gradbena družba je morala vsako leto dvigati proračun. Od prvotnih 843 milijonov frankov so že v letu 1887 narastli na 1654 milijonov. Vrednost delnic je začela padati. Večina delničarjev je prišla ob vse; le še krogla iz pištole jim je ostala. Panamska prekopna družba je napovedala polom. Lesseps, ki je imel že 87 let, in njegov sin sta prišla pred sodišče. Obsojena sta bila na 5 let ječe in na

visoko globo, čeprav si nista prisvojila niti stotinke. Le njuni tehnični in finančni računski se niso ujeli.

Družba pa je imela neposredno na vesti tudi na tisoče mrtvih delavcev. Neznosna klima, ma'arija in moskiti so že v prvih petih mesecih pokosili nad 5000 delavcev. Štirideset do petdeset pogrebov dnevno, je zapisal zdravnik Nelson, to je bilo nekaj običajnega. Vseh žrtev pri gradbi Panamskega prekopa pa je bilo okoli 25 tisoč. Prava bitka med človeškim umom in uporno naravo!

Triumf duha in - smrti

»Panamski škandal«, ki je odmeval po vsem svetu, bi bil kmalu preprečil zgradnjo prekopa. Tedaj so posegli vmes podjetni Amerikanci. Od francoske družbe so kupili leta 1902 vse pravice in tisti pas zemlje ob prekopu. Dvanajst let so krepko delali, uporabili so vse mogoče tehnične iznajdbe. Dodali so še drugih 550 milijonov dolarjev in prekop, čudo tehnike, je bil zgrajen.

Končno, pred petdesetimi leti, sta le zmaga človeški um in volja nad naravo in smrtjo.

ŠPORTNI PREGLED

Pregled športne dejavnosti l. 1963 4.

V tej številki si bomo v prvi vrsti ogledali zimske športe.

Lani je **smučanje** v alpskih disciplinah »živelo« v senci letošnje olimpiade. Zmagovali so kot vedno Francozi (Bonlieu je bil prvi v tekmi Kandahara, Perillat pa je zmagal v Grindelwaldu) ter Avstrijci (Zimmermann je bil prvi v Hahnenkammu). Odlikovala sta se tudi Nemec Leitner in Avstrijec Schranz. Med ženskami moramo omeniti Nemko Hennebergovo, Avstrijko Hecherjevo ter Francozinjo Famose. Velik uspeh je dosegla Italija s tekačem De Dorigom v predolimpijskih igrah v Seefeldu, kjer je zmagal v teku na 15 km. Spomniti se moramo tudi Dorothea in Vaughna, ki sta presmucala določeno progo v 171,428 km/h.

Bob je aktualen zelo malo časa, ker je na sporedu prav malo tekem. V Iglesu, kjer so zdaj na sporedu olimpijske igre, so lani tekmovali za svetovno prvenstvo. Zmagala je Italija tako v dvosedežnem kot v četverosedežnem (Zardini).

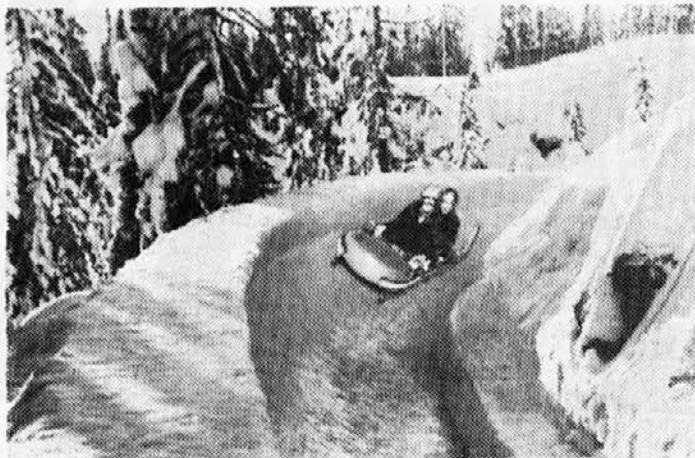
V **hokeju na ledu** je bilo lani zelo zanimivo. V Stockholmu so tekmovali države za svetovno prvenstvo. Vsi so bili prepričani, da bodo častni naslov osvojili domačini, ki so premagali tako Sovjetsko zvezo z izidom 2:1 kot Kanado 4:1. Prav v zadnjem kolu je Švedska povsem nepričakovano izgubila s Češkoslovaško (2:3); Sovjetska zveza pa je premagala Kanado (4:2) ter tako osvojila svetovno prvenstvo, in sicer po zaslugi kličnika golov.

V **tekih na ledu** so tekmovalci potolkli že v januarju nekaj svetovnih viškov (Rus Grišin, Norvežan Johannessen ter Šved Nilsson). V Göteborgu je Nilsson osvojil evropsko prvenstvo, v Karmizovu pa svetovno prvenstvo. Med tekmovalkami je zmagala Rusinja Skoplikova.

V **umetnih tekmah na ledu** so osvojili svetovno prvenstvo: Mc Pherson (Kanada), Dijkstrova (Nizozemska) ter Kilius-Jurgen (Nemčija). Dijkstrova ter nemška dvojica Kilius-Jurgen sta osvojili tudi evropsko prvenstvo. Med posamezniki je zmagal Francoz Calmat.

Lani so bile v Gdanskem tekme za svetovno prvenstvo v **sabljanju**. Odlikovali so se posebno Poljaki ter predstavniki Sovjetske zveze. Na sporedu je bilo tudi več drugih tekmovalcev, na katerih so zmagovali Francozi, Italijani ter Madžari.

V **tenisu** je zanimivo to, da so ZDA osvojile po petih letih Davisov pokal, ki ga je branila Avstralija. V tekmah za »Kraljev pokal« je zmagala Anglija, medtem ko je na tekmovalcu mladincev za Pokal De Galea zmagala Češkoslovaška. Med posamezniki je Laver izgubil veliko premoč ter so si zmage razdeljevali med seboj Mulligan, Emer-

son (oba Avstralija), Mc Kinley (ZDA) ter Osuna (Mehika). Največji turnir (Wimbledon) je osvojil Mc Kinley. Odlikovali so se tudi Jugoslovan Jovanović, Francoz Darmon, Šved Lundqvist, Avstrijec Stolle, Američan Froehling, Italijan Pietrangeli ter Spanec Santana. V tekmah za ženske so zmagale Smith in Turner (Avstralija) ter Bueno, ki zastopa Brazilijo. Evropski prvak (Davisov pokal evropske cone) je postala Anglija, ki je v Wimbledonu porazila Švedsko z izidom 3:2; Angleži pa so klonili v Bournemouthu pred izbrano ekipo ZDA z izidom 0:5. ZDA so nato porazile v Adelaidu Avstralijo z izidom 3:2.

Pregled zaključujemo s **kolesarstvom**. Najpomembnejši dogodek je poraz Belgijca Van Looya v tekmah za svetovno prvenstvo. Zmagal je njegov sorojak Beheynt. Prva tekma (Dirka po Sardiniji) se je končala z zmago Italijana Pambianca, a Francozi so si takoj opomogli, ker so zmagali na dirki Milano-Sanremo. Jacques Anquetil je bil prvi tako v etapni dirki po Franciji kot po Španiji, medtem ko je v Italiji ponovno zmagal Balmain, ki ima zdaj šele 24 let. Zanimivo je tudi, da je Maspes izgubil naslov svetovnega prvaka v dirkališnih tekmah v hitrosti pred Gaiardoniem. Sezono je zaključil Nizozemec De Roo, ki je bil prvi tako na progi Paric-Tours kot na progi po Lombardiji.

(Dalje prihodnjič)

REAL MADRID — MILAN 4:1

V tekmi, veljavni za Evropski pokal, je špansko moštvo »Real Madrid« v sredo premagalo sedanjega evropskega prvaka »Milana« z izidom 4:1. Prvi polčas se je zaključil z 2:0 v korist Real Madrida. Gole so zabili: Amancio in Puskas (Real Madrid) v prvem polčasu; Di Stefano, Gento (oba Real Madrid) in Lodetti (Milan) v drugem polčasu. Zmaga španske enajstorič je povsem zaslužena. Povratna tekma bo v Milanu, 12. februarja.

ŽENA IN DOM

DOBRO JE VEDETI TUDI TO:

- Usnjene podplate večkrat namažemo z ribjim oljem. Taki podplati bolje odbijajo vodo in so trpežnejši.
- Da otroku v novih čevljih ne bo drselo po gladkih tleh, podrgnemo podplate s steklenim papirjem.
- Gumijaste rokavice in kopalne kape spravljamo čiste. Potresemo jih s smukcem in jih spravimo v papirnati vrečki.
- Gumijasto obutev in gumijaste podplate skrbno umivamo z mlačno vodo. Surovo, zelo umazano gumo očistimo madežev z drobnim čistilnim praškom. Gumo po čiščenju z vodo do suhega zbrisemo. Ne mažemo je z nobeno maščobo, kremo ali vazelinom, ker ta razjeda gumi.
- Linolej, ki prične dobivati tanke pore, namažemo z glicerinom, da ustavimo nadaljnje pokanje.

- Osmojeno perilo takoj speremo v čisti vodi. Če to ne pomaga, osmojeno mesto poškopino z boraksovo vodo in nato splaknemo s čisto vodo. Po potrebi postopek ponovimo.
- Perilo enakomernej: navlažimo s toplo vodo, ker topla voda hitreje hlapi, hlapi pa pronica jo v perilo.
- Gumijaste gobe postanejo sčasoma spolzke, zato jih moramo večkrat pokapati z limonino kislino ali kisom in sprati v mlačni vodi. Pri zelo spolzkih gobah je treba omenjeni postopek ponoviti. V prevroči vodi gumijaste gobe otrdijo.
- Glavnike lepo očistimo z vodo, kateri smo dodali nekoliko boraksa.
- Gramofonske plošče, ki so že izrabljene, bodo dobile močnejši ton, če jih nalahno namažemo z oljem.

R. B.

Ob 60-letnici slovenskih srednjih šol v Gorici

(Nadaljevanje s 5. strani)

spomenico vladnemu predsedniku Amintorju Fanfaniju. Vse je kazalo, da se bodo določeni dodatki pretehtali in tudi sprejeli. Na vladni mizi so bili pripravljeni za uzakonitev slovenskega šolstva trije osnutki: prvi, vladni, podpisan od prosvetnega, zakladnega in zunanjega ministra, ki je izključeval Beneško Slovenijo; drugega so predložili komunistični poslanci Vidali, Beltrame in Franco, tretjega pa socialisti Codignola in Marangone. Poleg teh osnutkov je imela vladna komisija na razpolago tudi že omenjene »Popravke« šolskih sindikatov, ki so najbolj verno tolmačili želje in potrebe slovenskih šol in šolnikov.

V prosvetni komisiji poslanske zbornice je šlo delo počasi naprej. Večina članov se je kar takoj pridružila uradnemu vladnemu predlogu. Načelno so torej priznali potrebo slovenskih šol za državljane slovenske narodnosti. Edino misovski poslanec De Micheli Vitturi in tovariši so odločno nastopali proti.

Pri razpravah o posameznih členih osnutka so se pojavljala različna mnenja. Malokatero v prid prehodnim odredbam za učno osebje, ki je brez vsakega jamstva in službene sigurnosti požrtvovalno učilo na teh šolah že 15 let. Še dvakrat so romale, tudi zaradi žalostnega pravnega položaja slovenskih profesorjev, delegacije sindikatov v Rim. V posameznih točkah, ki se tičejo staležnega okvira, pravnega položaja, posebnih izpitov, je bilo težko več kaj doseči. Na uradnih mestih so odgovarjali, da je zakon o pravem obstoju že takorekoč sprejet. Vse ostalo pa se bo urejevalo s posebnimi do'ločbami. Vladni zakon je bil res sprejet, z malenkostnimi popravki, že na šesti parlamentarne prosvetne komisije. Ker je bil pri glasovanju dosežen zahtevani kvorum, je po parlamentarnem postopku zakon že sprejet.

Vprašanje, ki se ni premaknilo več kot 10 let z mrtve točke, je kar v nekaj mesecih, s skoraj še brezpotrebno naglico, dozorelo zaradi mednarodnega položaja, dobre politične sosesčine in nemalo tudi zavoljo bolj demokratičnih pogledov novih italijanskih politikov na vprašanje manjšinskih pravic.

Pravno priznanje naših šol je končno veljavno s podpisom na Državnem računskem dvoru, ki je bil dan že lansko leto... Z njim so priznane vse obstoječe slovenske šole (seveda, upoštevajoč spremembe z novim zakonom o enotni srednji šoli) v Gorici in v Trstu. Manjka še zaključni akt, objava v Uradnem listu. Manjkajo pa, kar je za življenje in rast šol najvažnejše: posamezne izvršne določbe v okvirnem zakonu.

Upamo, da se morejo z obojestransko dobro voljo urediti ta vprašanja.

Sto let so se morali boriti naši očetje za pravico svojih šol. Isto borbo je moral nadaljevati naš rod od leta 1922 do 1963, da zagotovi potomcem izobraževanje in poznanje italijanskih in svojih kulturnih dobrin v materinem jeziku! (Konec)

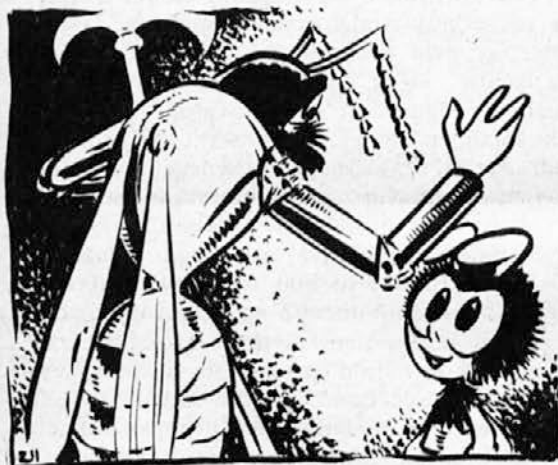
208. Stražar - sršen je težko dihal. Ker se je začelo svitati, je Maja videla nemir in strah v njegovih očeh. »Čas je, zbuditi moram vojake,« je zamrmral sršen. Potlej se je obrnil k Maji: »Povej, čebelica, kje živi Smuklja! Nič žalega ji ne bom storil. Bolj jo imam rad kakor svoje življenje!« — »Tudi jaz imam rada svoje življenje!«

209. Ob tem odgovoru je bistra Maja obotavljaje se pogledala sršena. »Če mi poveš, kje živi Smuklja,« je trepetajoč dejal stražar, »ti podarim svobodo, da boš lahko poletela kamor želiš.« — »Pa boste držali besedo?« je vprašala Maja. »Dam ti svojo razbojniško častno besedo!« je zatrdil stražar. Maja je razburjeno zasopla.

210. Ni imela časa premišljati. Če je hotela rešiti svoje mesto, je morala izrabiti sleherno sekundo. »Verjamem vam,« je dejala. »Poznate stare lipove parku? Za njimi se razprostirajo cvetoči travniki vse do velikega jezera. V kotu jezera, tam, kjer izliva vanj potok, boste med cvetočimi lokvi našli Smukljo. Vsako opoldne leta tam.«

211. Stražar si je položil roko na blede čelo. Težak boj je bil v sebi. Končno je zastokal, da Maja ni vedela, ali od žalosti ali od veselja. »Prav imaš,« je dejal. »Povedala mi je, da se odpravlja k belim cvetovom, ki plavajo na vodi. To bodo rože, o katerih si mi govorila. Poleti sedaj v prostost in tisočkrat ti hvala!«

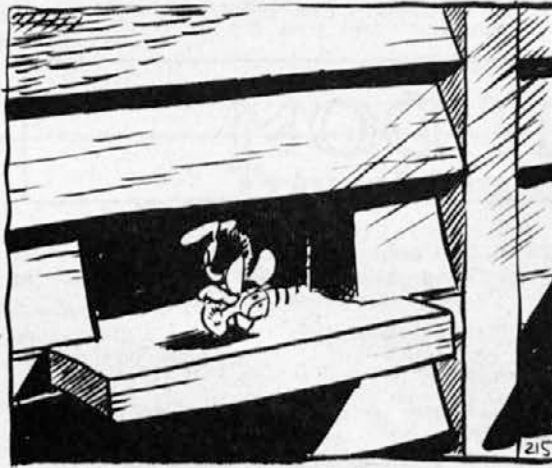
212. Res se je umaknil od vhoda. Zunaj se je prižgal dan. »Razbojnik drži dano besedo!« je dejal čebelici v slovo. Saj ni vedel, kako je Maja prisluškovala sinočnjemu posvetu, ni vedel, da se ji mudi svariti tovarišice pred napadom. A tudi če bi vedel — mar ne bi prav tako držal dane obljube? Saj bo tudi on zapustil grad!

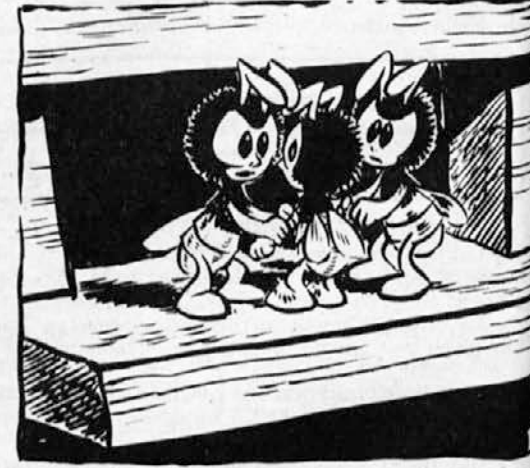
213. »Srečno!« mu je še zaklicala Maja in odletela. Saj za zahvalo ni imela časa. Zbrala je vso opornost in vse svoje moči. Kot puščica ravno je letela v jutranjo zarjo. Mudilo se ji je v gozdu, bi sršeni opazili njen beg, bi se jim mogla v lenju dobro skriti! V gozdu je bilo hladno, da ji skoraj zledenela krila. Visoko se je dvigala.

214. Samo ena misel jo je navdajala: čimprej mora najti pot v domači panj in posvariti čebeličice pred roparskim napadom. Če bodo pripravljene, bodo mogle junaške tovarišice zapoditi napadavce v beg, če bodo ob napadu še spale, bi jih mogli sršeni premagati. S tem, da jih bo pravočasno opozorila na sršene, si bo pridobila odpuščanje za svoj beg v svet.

215. V daljavi je zagledala visoke lipe. Ne bo zašla! Spustila se je navzdol, priletela do lip in skoraj brez sape zavila okrog košate jelke, kažipota do domačega panja. Kakor v megli je razpoznala rdečo barvo panja in se mu bližala s poslednjimi močmi. Ni še vzšlo sonce, sršeni se še niso dvignili v napad. Pravočasno bo posvarila kraljico!

216. Brez sape se je Maja spustila na prag svojih vrst. Budni stražarki sta ji zaprli pot in jo pograbili. Ker Maja v svoji upehanosti še ni mogla črniti besedice, sta jo že hoteli stražarki riti. Kajti čebelo, ki bi hotela v tuje mesto, smrt. V zadnjem trenutku je zavpila Maja svojega ljudstva — ni ga pozabila!